

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัจจุบันและปัญหา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ดังนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอ กันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทำให้มั่น...

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอ กันในการรับการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจะต้องจัดให้อ漾หัวถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรม ให้เกิดความรู้คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกรักผูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครุและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติความมุ่งหมาย หลักการจัด และแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ขึ้นหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องขึ้นหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าว แสดงให้เห็นเจตนาของผู้กำหนดกฎหมายสำคัญของชาติทั้ง 2 ฉบับ ในการมุ่งปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับสิทธิและโอกาสที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน และอย่างมีคุณภาพ โดยยึดถือผู้เรียนสำคัญที่สุด และต้องจัดกระบวนการศึกษาที่ส่งเสริมให้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เร่งรัดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู พร้อม ๆ กับการส่งเสริม รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปรับและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยและสังคมโลก

ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้สังคมไทยต้องก้าวสู่สังคมยุคสมัยโลกกว้างนี้และมีแนวโน้มที่สังคมโลก พัฒนาเป็นสังคมเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – Based Economy : KBE) อันเป็นสังคมที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและการพัฒนา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ การพัฒนาความรู้และการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาปัจจุบันๆ ให้เป็นทุนและกำลังคน ที่เกี่ยวกับต่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น และเป็นกำลังสำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในกิจกรรมการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ พร้อมกับการมุ่งพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึงประสงค์ “เป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ในสามด้านคือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ในระบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยเป็นไปอย่างมีความเข้มแข็งและคุณภาพในระยะต่อจากนี้ไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทย ในระยะของการใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) จึงกำหนดเจตนา remodel ของการจัดการศึกษาในสองเดือนสำคัญ คือ พัฒนา ชีวิตของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ศติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนา สังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

จากเจตนา remodel ของกฎหมายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติดังกล่าว ทำให้ รัฐมุ่งนั่นพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ที่มีปัญญาเป็นทุนในการที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไทยอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

แต่จากสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของไทยต้องยอมรับว่า ในภาพรวมของการจัดการศึกษาซึ่งประสบปัญหาอย่างมากที่ต้องเร่งรัดและพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพของการจัดการศึกษา แม้แต่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนโยบายแห่งรัฐต้องจัดให้กับคนไทยทุกคนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ห่างไกลในภาคใต้และแหล่งทุรกันดาร เยาวชนและชุมชนยังคงประสบปัญหาในด้านโอกาสและคุณภาพในการจัดการศึกษากว่าเขตพื้นที่ใด ๆ ของประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาตระหนักรู้ในบทบาท ภารกิจ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นสถาบันผลิตและพัฒนาครุฑ์สำคัญอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้และของประเทศไทย ซึ่งได้ดำเนินการผลิตและพัฒนาครุฑ์ บุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนความต้องการของสังคมและชุมชนในเขตบริการ อันได้แก่ จังหวัดสงขลา สตูล และพัทลุง ซึ่งเป็นเขตภูมิภาคที่สำคัญพระอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวของประเทศไทย และเป็นที่ตั้งแหล่งอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การศึกษาของภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดสตูลซึ่งเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่งดงาม มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่หลากหลายและผสมผสานได้อย่างลงตัว มีแนวโน้มเป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยและมีชื่อเสียงในระดับโลก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างปัญญาและความเข้มแข็งให้กับครุฑ์ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา เยาวชนและชุมชน เพื่อสนับสนุนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในภาคใต้ที่เป็นเขตท่องเที่ยวสำคัญ

ของจังหวัด ประเทศ และสังคมโลกด้วย อันได้แก่ โรงเรียนบ้านเกาะอาดัง ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะหลีเป๊ะ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหาราย จังหวัดสตูล โดยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลตรุเตา ซึ่งจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนในเขตดังกล่าว ที่ส่วนใหญ่เป็นชาวเลกุ้ม อุรากาโลวัย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีจิตความสามารถที่จะพัฒนาเยาวชนและชุมชนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข รักท่องถิ่น สามารถสืบสานวิถีชีวิตของชาวเด รวมทั้งสามารถสร้างงาน สร้างชาติ สร้างตน ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของโลก เพื่อรับการท่องเที่ยวตามนโยบายสำคัญของรัฐ โดยไม่ต้องทิ้งถิ่นฐาน ละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือเป็นภาระของประเทศไทย เนื่องจากปัจจุหาการปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจและ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเกาะด้วย

การศึกษาวิจัยและพัฒนาโรงเรียนห่างไกลในเกาะแก่งและแหล่งท่องเที่ยว : การศึกษาโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง โดยการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีความจำเป็นและจะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาและความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ประชาชน และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและชุมชน และสามารถร่วมเป็นเครือข่ายในการกระบวนการผลิต พัฒนาครู และวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านการผลิตครู การศึกษา และการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษารูปแบบชุมชนของโรงเรียนห่างไกลในเกาะแก่งและแหล่งท่องเที่ยว กับโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง
- เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนห่างไกลในเกาะแก่งและแหล่งท่องเที่ยว กับโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง
- เพื่อพัฒนาโรงเรียนห่างไกลในเกาะแก่งและแหล่งท่องเที่ยว กับโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- โรงเรียนบ้านเกาะอาดัง สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน

2. โรงเรียนบ้านเกาะอาดัง เป็นแหล่งเรียนรู้และสามารถสืบสานวิถีชีวิตของคนไทยชาววเล ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย ให้มีความสมดุลกับผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างยั่งยืน

3. ได้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนห่างไกลในทางแก่และแหล่งท่องเที่ยวที่จะนำไปศึกษาและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนอื่น ๆ ของประเทศไทย

4. ได้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรและสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครุโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น ในการพัฒนาการศึกษาและชุมชนซึ่งสามารถนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนอื่นต่อไป

5. บทเรียนและองค์ความรู้จากการร่วมพัฒนาโรงเรียน มหาวิทยาลัยและโรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาในชุมชนทางแก่ห่างไกลหรือทຽวกันดาร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาโรงเรียนห่างไกลในทางแก่และแหล่งท่องเที่ยวที่จะนำไปศึกษาและพัฒนา วิจัยในกระบวนการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกรณีศึกษา คณะวิจัยเลือกแบบเจาะจงโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล เป็นโรงเรียนกรณีศึกษาด้วยเหตุผลที่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เกาะหนึ่งในจำนวนสิบโรงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล และเป็นโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากชายฝั่งมากที่สุด การคมนาคมไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางติดต่อได้ตลอดปี จะสามารถเดินทางโดยทางเรือ อย่างสะดวก ปลอดภัย เนพะกูดที่ไม่มีมีรสุม คือระหว่างเดือนพฤษจิกายนจนถึงเดือนมีนาคมเท่านั้น จึงกำหนดเป็นโรงเรียนกันดารในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประกาศของกระทรวงการคลัง

2. ประเด็นที่ศึกษา จะทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง และพัฒนาตามความต้องการของโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนคือชุมชนบ้านเกาะหลีเป๊ะเท่านั้น

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา จะดำเนินการศึกษาและพัฒนาในช่วงปีงบประมาณ

2547

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนห่างไกลในทางแก่ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เกาะ และมีระยะห่างจากชายฝั่งมากกว่า 30 กิโลเมตร

2. โรงเรียนกัณดา หมายถึง โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสภาพตามหลักเกณฑ์ ของประกาศกระทรวงการคลัง ที่กำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การคุณนาคมไม่สะดวก
2. ไม่มีรยนต์หรือเรียนต์โดยสารไปมาได้ติดต่อปีในฤดูฝนหรือมรสุม การคุณนาคมถูกตัดขาดไม่น้อยกว่า 30 วัน โดยเฉลี่ยทำให้รยนต์หรือเรียนต์ไม่สามารถโดยสารไปมาได้ติดต่อปี
3. มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุม หมายถึง มีไข้มาแล้วเรียบชุกชุม โดยมีผู้ป่วยเป็นโรคมาแล้วเรียบสูงกว่า 16 ราย ต่อประชากร 1,000 คน

